

Л. М. Пашинська

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: ludmila_7171@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5764-1747>

Г. М. Школа

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: shkolagal8@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7292-899X>

НЕОФРАЗЕМИ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ МЕДІА)

Abstract

The article clarifies the concepts of neologism and neophraseology (neophrasis), and analyzes new phraseological units that have emerged in the context of the Russian-Ukrainian war with attention to their methods of creation, structure, and stylistic functions. Newly created and modified neophrases related to the Russian-Ukrainian war are substantiated and illustrated with examples drawn from media discourse. The study defines their role within the language system and their functions in the speech of Ukrainians. Observation of the media language demonstrates that the phraseological system of the Ukrainian language actively reflects all the changes associated with the new realities of full-scale Russian aggression against Ukraine. Many of them arise through the rethinking of free word combinations, their determinologization, metaphorization and metonymization. It has been found that among neophrases, a notable place is occupied by stable word combinations, which include toponyms-oikonyms (city names), toponyms-horonyms (country names) and toponymic adjectives. The study concludes that the phraseological system of the modern Ukrainian language quickly responds to events in the socio-political life of the country, particularly those related to the Russian-Ukrainian war. This emphasizes the idea that the language of Ukrainian media is in constant development, replenishing the phraseological composition of the modern Ukrainian language. New phraseological units reflect current realities, and their appearance is caused by both the events of the Russian-Ukrainian war and global events. The analyzed neophrases testify to the creative potential of Ukrainians, their ability to respond to military events through language, and the flexibility and adaptability of the Ukrainian language, its ability to be a means of communication in constantly changing communication conditions.

Keywords: neologism, neophrase, phraseological unit, media, expressiveness, imagery, emotionality.

Анотація

У статті з'ясовано поняття неологізм та неофразеологізм (неофразема), проаналізовано нові фразеологічні одиниці російсько-української війни за такими ознаками: способом творення, структурою та стилістичними функціями. Обґрунтовано та проілюстровано прикладами вживань із медіадискурсу новостворені та модифіковані неофраземи російсько-української війни, визначено їх роль у системі мови та функції в мовленні українців. Спостереження над мовою медіа доводить, що фразеологічна система української мови активно відображає всі зміни, пов'язані з новими реаліями повномасштабної російської агресії проти України. У статті доведено, що неофраземи аналізованого періоду характеризуються новизною форми і змісту, стилістичною виразністю, образністю, емоційністю. Багато з них постають шляхом переосмислення вільних словосполучень, їх детермінологізації, метафоризації та метонімізації. З'ясовано, що серед неофразем помітне місце посідають стійкі словосполучення, до складу яких входять топоніми-ойконіми (назви міст), топоніми-хороніми (назви країн) та відтопонімі прикметники. Зроблено висновок, що фразеологічна система сучасної української мови швидко реагує на події в суспільно-політичному житті країни, зокрема події російсько-української війни. Це підкреслює думку про те, що мова українських медіа перебуває в постійному розвитку, поповнюючи фразеологічний склад сучасної

української мови. Нові фразеологічні одиниці відбивають сьогодення, а їхня поява спричинена як подіями російсько-української війни, так і подіями у світі. Аналізовані неофраземи засвідчують не лише творчий потенціал українців, їхню здатність засобами мови реагувати на воєнні події, а й відображають гнучкість і адаптивність української мови, її можливість бути засобом комунікації в постійно змінюваних умовах спілкування.

Ключові слова: неологізм, неофразама, фразеологічна одиниця, медіа, експресивність, образність, емоційність.

Вступ. Вивчення процесу творення неофразем – важливе й актуальне в сучасному мовознавстві. Це зумовлено суспільно-політичними подіями, фінансово-економічним життям, розвитком науки, техніки, медіа тощо. Сьогодні перед ученими постає питання створення загальної теорії фразеологічної неології, яка потребує теоретичного і практичного осмислення щодо визначення об'єкта дослідження та його меж. Увага фразеологів спрямована на розв'язання проблем співвіднесення новоутворення з неологізмом, визначення зв'язку між неологізмом і okazіоналізмом, маркування неологізмів у словниках, роль у неофразеології жаргонізмів, професіоналізмів, галузевих термінів. Отже, неофразеологія медійного дискурсу потребує системного й ґрунтового вивчення. Актуальність дослідження зумовлена потребою цілісного опису неофразем періоду російсько-української війни з огляду на взаємодію їх структурних і функціональних характеристик, осмислення стилістичних функцій, критеріїв їх класифікації, зорієнтованої на структурно-семантичні і функціонально-стилістичні функції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із розширенням функцій сучасної української мови оновлюються виражально-зображальні засоби мовлення, зменшується стильова відстань між уснорозмовною та книжно-писемною сферами. Досліджуючи мовну динаміку, такі вчені, як С. Я. Єрмоленко, В. В. Жайворонок, О. О. Тараненко, О. А. Стишов та ін. стверджують, що розвиток лексики тієї чи іншої мови пов'язаний із взаємодією таких різноспрямованих процесів, як: інтернаціоналізація – націоналізація, інтелектуалізація – демократизація, активізація – пасивізація. Щодо динаміки фразеологічних одиниць, зокрема їх функціонування у медійному дискурсі, то цей аспект потребує нових ґрунтовних досліджень.

В останні десятиліття помітно зріс інтерес до вивчення неофразеології (праці О. А. Стишова, Л. М. Пашинської, Г. М. Школи, Л. І. Шевченко, Д. Ю. Сизонова та ін.). Новітні концепції трактування фразеологічних неологізмів періоду російсько-української війни представлені в наукових студіях Л. М. Пашинської, Г. М. Школи, І. А. Глуховцевої, Ю. О. Цигвинцевої, С. П. Гриценко та ін.

Мета статті – проаналізувати зміни у фразеологічній підсистемі сучасної української мови, зумовлені суспільно-політичними подіями, зокрема російсько-українською війною; з'ясувати джерела походження неофразем; здійснити лексико-семантичний, структурний та функціонально-стилістичний аналіз цих мовних одиниць. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: визначення поняття *неологізм* та видових понять, які ним охоплюються; окреслення основних теоретичних питань, пов'язаних із вивченням неофразем; характеристика “широкого” розуміння фразеології; визначення тематичного складу неофразем періоду російсько-української війни; аналіз стилістичного потенціалу нових і трансформованих фразеологізмів та виявлення їх функцій у досліджуваних джерелах.

Методи та методологія проведення дослідження зумовлені специфікою аналізованого матеріалу і метою та завданнями його вивчення. Використано традиційні методи дослідження, зокрема: описовий метод – для з'ясування характеру

впливу мовних і позамовних чинників на формування значення неофразем; метод компонентного аналізу, який забезпечив структурно-семантичний аналіз фразеологічних неологізмів; метод контекстуального аналізу, який дав змогу, з огляду на текстове оточення фразеологічних одиниць, точно встановити значення новоутворень.

Виклад та обговорення основного матеріалу дослідження. У розвитку мов є періоди і відносної стабільності, і відчутних структурно-семантичних та функціональних змін. Це стосується й української мови початку ХХІ століття, коли набули вагомого значення її суспільні функції, а лексична й фразеологічна підсистеми зазнали активного впливу політичних, соціально-економічних, науково-технічних і культурних змін у житті українського соціуму. Ці зміни насамперед позначилися на мові медіа, які фіксують нові явища в суспільних процесах, виступають дієвим каналом формування громадської думки, виховання мовних смаків тощо (Пашинська, 2025).

Типовими емоційно-експресивними засобами у мові українських медіа початку ХХІ століття, які реально й точно передають явища, події, образи, впливають на свідомість і думки слухача, глядача, переконують їх у правильності тієї чи іншої точки зору, виступають лексичні та фразеологічні неологізми. Саме неологізми активно продукуються, засвоюються і широко представлені у медійному дискурсі.

Вивчення процесу неофразеологізації (творення неофразем) – надзвичайно важливе і актуальне в сучасній лінгвістичній науці. Це зумовлено динамічними суспільно-політичними умовами життя, інтенсивним розвитком науки, техніки, медіа, загальнокультурними подіями тощо. Не випадково перед ученими різних країн сьогодні постає проблема створення загальної теорії лексичної та фразеологічної неології, а ширше – загальної теорії мовної еволюції (Пашинська, 2025).

У сучасній неології все ще є потреба більш чіткого визначення поняття *неологізм*. Ним охоплюємо цілий спектр видових понять, пов'язаних із процесами словникового поповнення мови. До основних термінів, які позначають ці видові поняття й якими оперуємо в нашій праці, відносимо такі: 1) *узуальний неологізм* – інновація, яка зафіксована словниками нових слів і виразів та характеризується частотним уживанням (на наш погляд, такі мовні одиниці мають зайняти законне місце в загальномовному словнику), пор.: *чорнобильська зона, берлінський мур (стіна), оксамитова революція, залізна завіса, новий українець, споживчий кошик*; 2) *новоутворення* – неологізм, який постає в медійному дискурсі й характеризується спорадичним уживанням, напр.: *бойові комарі, диванна партія, гібридна війна, повітряний терор, тракторні війська*; 3) *оказіоналізм*, або *індивідуально-авторський неологізм*, сформований на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням мовної норми, та зорієнтований на певний контекст, напр.: *Три Чорнобайки. Історія українського “бермудського трикутника” на Херсонщині* (Українська правда, 03.04, 2022), пор. *бермудський трикутник*; *“Найм’якша” революція в Європі* (Укрінформ, 26.11, 2019), пор. *оксамитова революція*; *“Як “куля в лоб”, то “голову в пісок”: куди поділись “політики у вишиванках”?* (Піка, 12.03, 2022), пор. *куля в лоб, то куля в лоб*. Тому під фразеологічними неологізмами розуміємо не зареєстровані сучасними тлумачними словниками стійкі експресивні звороти, які створено заново або трансформовано з відомих фразеологізмів, а також ФО, актуалізовані в нових соціальних умовах та стали сполучення, запозичені з інших мов (Пашинська, 2025).

У своїй праці дотримуємося “широкого” розуміння фразеології, яке охоплює поняття *фразеологізм* як усталене сполучення слів із граматичною структурою

Україна молода Бойова газета героїчної нації Підтримай УМ Donate 🏠 > Політика > На Трампа сподіваяся, але сам не схиби. Новий президент — нова система НЕцінностей Америки? НА ТРАМПА СПОДІВАЙСЯ, АЛЕ САМ НЕ СХИБИ. НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ — НОВА СИСТЕМА НЕЦІННОСТЕЙ АМЕРИКИ? 15.01.2025	Україна молода Бойова газета героїчної нації Підтримай УМ Donate 🏠 > Калейдоскоп > Ахіллесова п'ята штучного інтелекту: дослідники виявили серйозну помилку безпеки моделі АХІЛЛЕСОВА П'ЯТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ДОСЛІДНИКИ ВІЯВИЛИ СЕРЬОЗНУ ПОМИЛКУ БЕЗПЕКИ МОДЕЛІ 10:21, 05.01.2025
---	---

словосполучення або речення, якому властиві такі визначальні параметри фразеологічності, як стійкість, відтворюваність та експресивність. Такий підхід розширює лексико-фразеологічну систему за рахунок афоризмів, фразових штампів, перифраз тощо, зокрема й трансформованих. Мінімальну одиницю неофразем становлять двослівні утворення, напр.: *диванні війська*, *Чорнобаївський трикутник*, *бандерівське смузі*, *земля скловатою*, *Крим наш* (*Чорнобаївський трикутник смерті: легенда про Чорнобаївку* (Сім'я і дім, 21.03, 2022); *Отже, факт залишається фактом – російська влада, чільна опозиція й абсолютна більшість громадян росії вважають “Крим наш”* (Українська правда, 17.10, 2014); а максимальну одиницю – речення: *а я зараз вам покажу, звідки на білорусь готувався напад; знову невдало покурили; а мені подобається, як воно горить; піти на концерт кобзона; вабище не хочу уєзжать із Крима; всьо так душевно і по-домашньому* (Так, влітку, після вибухів на аеродромі в Саках Світлана Логінова ридала в авто, бо *“вабище не хотіла уєзжать із Крима”*, де *“всьо так душевно і по-домашньому”*). Вона бідкалася, що добре влаштувалася в Алушті і жила як *“у своєму домі”* (ТСН, 23.03, 2023).

Реалії війни в Україні проти російської агресії спричинили появу цілого ряду фразеологічних неологізмів, які характеризуються новизною форми і змісту, стилістичною виразністю, образністю, емоційністю (Альбота, 2023). Багато з них постають шляхом переосмислення вільних словосполучень, їх детермінологізації, метафоризації та метонімізації. У політичному та суспільному сьогоденні широко вживаними стали такі неофраземи, як: *гібридна війна* “прагнення однієї держави підпорядкувати собі іншу за допомогою політичних, економічних, інформаційних інструментів”, *відправити услід за російським кораблем* “звільнити Україну від загарбників, протистояти, давати рішучу відсіч” (фразема виникла на основі відповіді українських солдат із острова Зміїний, яку під час російського вторгнення в Україну 2022 року почув у відповідь російський крейсер “москва” на пропозицію здатися), *повітряний терор* “російські ракетні обстріли української території”, *закрити небо* “заклик української сторони до країн світу про надання систем захисту від ворожих ракетних ударів по українській території; про повний контроль над повітряним простором України”, *бандерівське смузі* “пляшки із запальною сумішшю, якими прості українці знешкоджували техніку противника”, *бойові комарі* “російська пропаганда про нібито заражених небезпечними вірусами комарів із української території”, *глибоке занепокоєння* “висловлення країнами світу стурбованості про події

широкомасштабної війни в Україні”, *колективний путін* “чинне російське керівництво та населення, які підтримують усі дії кремля”; *продати квиток на концерт кобзона* “знищити ворога”, *ядерний шантаж* “постійне залякування України та світу ядерною зброєю”, *відбій повітряної тривоги* “відсутність ракетної та іншої загрози”, *скажи “паланиця”* “своєрідний пароль, що допомагає виявляти російські диверсійно-розвідувальні групи”, *сію тобі в очі* “побажання російським окупантам смерті” (вислів є рядком із вірша сучасної української письменниці Людмили Горової “Враже”, у якому відьма проклинає і прирікає ворога на горе та пекло на землі; згодом рівненський гурт “Енджі Крейда” наклав музику на слова поетеси і виконав пісню, яка стала вірусною в інтернет-мережі), *покладіть насіння собі у кишеню* “побажання російським окупантам загинути на українській землі”, *ласкаво просимо до пекла!* – вислів депутата Олексія Гончаренка, який 23 лютого 2022 року з трибуни Верховної Ради України побажав окупантам смерті; стійкий зворот став одним із символів мужньої боротьби українців із ворогом (*Першопричина: російська гібридна війна спрямована на знищення української національної ідентичності* (Україна молода, 15.07, 2020); *Повітряний терор* ворога: ймовірність ракетних та авіаційних ударів по всій території України висока (Вечірній Київ, 20.05, 2023); Генсек ООН висловив “глибоке занепокоєння” через участь солдатів із КНДР у війні проти України (Hromadske.ua, 04.11, 2024); *Чи можуть НАТО та США закрити небо над Україною, як над Ізраїлем?* (Радіо “Свобода”, 17.04, 2024); *Але якщо облишити гумор, то треба визнати, що історія про “бойових комарів” ґрунтується на класичному рецепті створення пропаганди: треба взяти цілком реальні факти й перекрутити їх таким чином, щоб вийшла бажана брехня* (Українська правда, 18.11, 2022).

ПОЛІТИКА

Чи можуть НАТО та США закрити небо над Україною, як над Ізраїлем: пояснюємо

17 квітня 2024, 17:52 Сергій Стеценко

Ізраїльська протиракетна система «Залізний купол» перехоплює ракету, запущену із Сектора Гази в бік Ізраїлю, 11 травня 2023 року

УКРАЇНА

Новини > Війна

рус >

У світі такого немає: експерт про можливість повністю закрити небо над Україною

НІКІТА ШЕНДЕРОВСЬКИЙ

Експерт пояснює, чи можна закрити небо над Україною/ фото facebook.com/GeneralStaff_ua

13:30, 05.07.2024 2 хв. 15535

УКРАЇНСЬКА ПРАВДА

УКР / РУС

Батальйон "МОНАКО". УП знайшла елітних біженців на Лазурному узбережжі

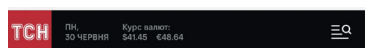
МИХАЙЛО ТКАЧ — СЕРЕДА, 17 СЕРПНЯ 2022, 05:30

Серед фразеологічних одиниць російсько-української війни помітне місце посідають стійкі словосполучення, до складу яких входять топоніми-ойконіми (назви міст), топоніми-хороніми (назви країн) та відтопонімні прикметники, як-от: *привид Києва* “легенда про українського пілота-аса – учасника російсько-української війни; збірний образ пілотів тактичної авіації”; *Київ за три дні* “нереалістичне здійснення запланованого” (про бажання росії захопити Київ за три дні); *день Чорнобаївки*, *ефект Чорнобаївки*, *синдром Чорнобаївки*, *Чорнобаївський трикутник*, *влаштувати Чорнобаївку* “знищити ворога дощенту” (фраземи виникли на основі боїв під Чорнобаївкою, де війська ЗСУ багаторазово завдавали нищівної відсічі російським окупантам); *батальйон “Монако”* та *батальйон “Відень”*

“назви українських політиків, держслужбовців, депутатів, впливових бізнесменів та інших можновладців і членів їхніх родин, які виїхали за кордон до або під час російсько-української війни”; *добрий вечір, ми з України* “неофіційне вітання серед військових, політиків, звичайних українців під час війни” – спочатку цей вислів з’явився 29 жовтня 2021 року як назва пісні від DJ ProBass та DJ Hardi, а особливої популярності набув після російського вторгнення в Україну; зокрема, голова Миколаївської обласної держадміністрації Віталій Кім на початку російсько-української війни завжди починав свої відеозвернення з цієї фрази; також у цій вітальній фраземі закладений зміст доброзичливості українців до тих народів, які їх підтримують у боротьбі; *а я зараз вам покажу, звідки на білорусь готувався напад* – вислів, що зразу став інтернет-мемом, самопроголошеного білоруського президента Лукашенка, яким він виправдовував вторгнення росії в Україну (*“Привид Києва” збив шість російських літаків за 30 годин. Втрати російських військ за неповні дві доби агресії вражають. Серед “трофеїв” є й збиті 10 літаків. Шість з них – на рахунок льотчика-винищувача, який вже у народі здобув “нік” “Київський привид” (Вечірній Київ, 25.02, 2022); “Київ за три дні”, “брудна бомба” і “другий Сталінград”: як змінювалася російська пропаганда за два роки повномасштабної війни (Укрінформ, 26.02, 2024); “Чорнобайвський трикутник”: Арестович повідомив про дванадцять знищення окупантів (24 канал, 28.03, 2022); Батальйон “Монако”, ТРО Лазурового берега: що відомо про елітних українських біженців-чоловіків у Франції та Монако (ТСН, 01.06, 2023); “Доброго вечора, ми з України”: Кім розповів, чому виходив у соцмережі з цією фразою (24 Канал, 04.09, 2023).* Власні назви використовуються у неофразах як структурні компоненти, що відіграють важливу роль у формуванні цілісної фразеологічної семантики (Гриценко, 2022). Топоніми виражають певний інтерпретований у мовній свідомості асоціативний смисл, що повною мірою підтверджено фразами російсько-української війни.

18.25, 22.03.22 ■ Війна ■ 99k ■ 2 хв

"Доброго вечора, ми з України": звідки взялася ця фраза, яка стала культовим привітанням

Також користувачі створили низку мемів із цієї фразою.

ВІРА ХМЕЛЬНИЦЬКА

ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ ■ ВІЙНА ТА АРМІЯ

Як і для чого створили міф про "Привида Києва", розповіли у НАН України

Таміла Баранівська

24 серпня 2023, 12:46

Підготовка до польотів на аеродромі у Миргороді, 12 січня 2022 р. Фото (ілюстративне): Анна Чапала/УНІАН

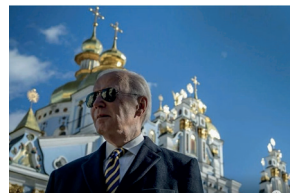

СВІТ

Байден покепкував з Путіна через "Київ за три дні"

Президент США Джо Байден зазначив, що плани російського лідера Володимира Путіна захопити Київ протягом трьох днів не втілися через спротив українців та згуртовану підтримку нашої країни провідними державами на чолі зі Штатами

понеділок, 13 січня 2025, 22:26

Серед неофразем періоду війни можна виділити стійкі звороти, до складу яких входить лексема *війська*: *тракторні війська* “селяни, фермери чи просто небайдужі люди, які атакували й знищували російську техніку на початку повномасштабної агресії росії проти України”, *диванні війська* “громадяни, які закликають до активних воєнних дій, але не збираються в цьому брати участь особисто”, *тікток-війська* “назва кадірівців, які під час повномасштабної війни відзначилися пропагандистськими відеороликами у

соціальної мережі “ТікТок” (*“Тракторні війська” працюють: захоплена самохідна артилерійська установка “Мста-С”* (24 канал, 21.03, 2022); *Диванні війська без втрат: Шкарлет прокоментував своє скандальне “бойове” фото* (Українська правда, 04.05, 2022); *Тікток-війська в черговий раз зганьбилися* (Економічні новини, 10.06, 2022).

У складі деяких стійких зворотів війни спостерігаємо росіянізми та позалітературні, знижені компоненти, які виконують у медійних текстах важливу оцінно-стилістичну та емоційно-експресивну функції і мають особливий колорит, напр.: *аналогов нет* “продукція, яка виготовлена в росії і, за словами її виробників, не має аналогів у світі (найчастіше про зброю)”; *потерь нет* “про заперечення росіянами своїх втрат у війні з Україною”; *их там нету* “постійне заперечення росією своєї військової присутності в агресивних гібридних війнах проти окремих країн і, насамперед, – під час інтервенції до Криму та у війні на сході України”; *хороші руські* “пошуки деякими людьми чогось хорошого в росіянах, незважаючи на агресію росії проти України”; *какая разница* – вислів позначає людину, для якої українська ідентичність неважлива; *валяти Шольца* “постійно обіцяти, але не виконувати”, *летить бледіна* “ракетна небезпека” (Окупаційне міністерство оборони росії вигадало чергове *“аналогов нет”* – військову форму “нового покоління”, до якої також видаватимуть утеплені гумові чоботи (ТСН, 07.02, 2023); *“Іх там нет”*. Як росія ховає свої “гібридні” війська на Донбасі (Главком, 11.07, 2017); *Ще одним способом визначити “хорошого руського” називають відповідь на запитання: “Чий Крим?”* (Укрінформ, 22.06, 2022); *Німці знову “валяють Шольца”*: це означає, що літаки для України будуть (Uainfo, 27.01, 2023). Приклади неофразем, які виникли під час війни, характеризуються високою експресивністю і відтворюють настрої та емоції українців, є миттєвою їх реакцією на події в Україні та світі. Позалітературні ж, знижені елементи неофразем надають текстам зумисної фамільярності, часом брутальності. Це своєрідна “мовна гра” адресанта та адресата мовленнєвої комунікації часу війни (Тараненко, 2002).

Активно у медійному дискурсі вживаються індивідуально-авторські утворення, або okazіоналізми, зумовлені ситуацією і мають потужний експресивний заряд. У сучасному мовознавстві трансформації розглядаються як фундаментальна властивість мови, яскравий вияв її еволюції. До процесів okazіональних перетворень фразеологізмів залучено як мовні фактори, так і позамовні. Посилюється роль автора тексту, отже, його індивідуалізація, напр.: *“Іх там нет” на Олімпіаді: перше місце з політизації спорту* (Укрінформ, 05.08, 2021); *Батальйон “(не) МОНАКО” або хто з майданівської влади воює на фронті* (LB.ua, 19.12, 2023); *Батальйон “Монако”-2. Українські елітні біженці на Лазурному узбережжі* (Kriminal.TV, 18.10, 2022); *“Українські тракторні війська” потягли рідкісну САУ 2С34 “Хоста” армії рф* (Defense Express, 02.04, 2024); *Добрий вечір, ми тероборона країни!* (Радіо “Свобода”, 24.08, 2022); *Усім, хто вірить у “падіння Києва за три дні” – відповідаємо: не дочекається!* (Укрінформ, 10.02, 2022).

Як показав фактичний матеріал, мова українських медіа перебуває в постійному розвитку, поповнюючи фразеологічний склад сучасної української мови. Нові фразеологічні одиниці відбивають сьогодення, а їх поява спричинена як подіями російсько-української війни, так і подіями в світі.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, досліджений мовний матеріал дає підстави стверджувати, що фразеологічна система сучасної української мови надзвичайно швидко реагує на зміни в суспільно-політичному житті країни, а саме на події російсько-української війни. Це підкреслює думку про те, що медійний дискурс найтісніше пов’язаний із політичним. Аналізовані неофраземи засвідчують не лише творче мислення українців, їхню здатність засобами мови реагувати на

трагічні воєнні події, а й відображають гнучкість і адаптивність української мови, її можливість бути засобом комунікації в постійно змінюваних умовах спілкування.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у визначенні тематичного складу неофразем російсько-української війни, характеристиці різновидів структурно-семантичних трансформацій неофразем, стилістичному потенціалі нових і трансформованих фразеологізмів.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

ЛІТЕРАТУРА

- Альбота, С. М. (2023). Вербалізація концепту *війна* з використанням фразеологізмів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 64, 10–13.
- Глуховцева, І. Я. (2018). Динамічні процеси у фразеології української мови. *Філологічний часопис*, 1(11), 13–20.
- Гриценко, С. (2022). Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2(32), 9–13.
- Добролюбова, Г. (2015). Вигуківі фразеологізми як відображення світобачення та етносвідомості українця (на матеріалі діалектної фразеології Середнього Полісся). *Волинь-Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем*, 26, 152–158.
- Єрмоленко, С. Я. (2001). Сучасні проблеми дослідження літературної мови. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, IV, 3–12.
- Жайворонок, В. В. (1999). Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць. *Мовознавство*, 6, 32–46.
- Івасишина, Т., Комарова, О. (2023). Фразеологізми як репрезентанти воєнного дискурсу. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*, 1(6), 30–35.
- Івченко, А. О. (1999). Українська фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. ФОЛЮ.
- Пашинська, Л. М. (2025). *Фразеологічні процеси в сучасній українській мові*. Вид. центр КНЛУ.
- Пашинська, Л. М., Школа, Г. М. (2023а). Експресивність засобів мовної виразності текстів антологій про російсько-українську війну. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія: збірник наукових праць. Видавничий центр КНЛУ*, 26(1), 117–126.
- Пашинська Л. М., Школа Г. М. (2023b). Лексика воєнного часу в українських ЗМІ. *III Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів: єдність, підтримка, перемога”*, 323–326.
- Пашинська Л. М., Школа Г. М. (2023с). Лінгвостилістичні засоби відображення воєнних реалій у медіадискурсі. *Збірник матеріалів IX-ї Міжнародної наукової конференції “Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів”*, 122–123.
- Стишов, О. А. (2015). Неофраземи в суспільно-політичному дискурсі українських масмедіа. *Філологічні студії: збірник наукових праць*, 4, 19–23.

- Тараненко, О. О. (2002). Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.). *Мовознавство*, 4–5, 33–39.
- Ужченко, В. Д., & Ужченко, Д. В. (2007). *Фразеологія сучасної української мови*. Знання.
- Хома, І. (2023). Фразеологія російсько-української війни: лексикографічний аспект. *Мовний простір сучасного світу*, 222–226.
- Цимбал, І. В., Оніщук, С. В. (2024). Фразеологізми як вербалізатор концепту війна у французькому медіадискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 67, 125–128.
- Шевченко, Л. І., Дергач, Д. В., & Сизонов, Д. Ю. (2014). *Медіалінгвістика: словник термінів і понять*. Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”.
- Яковлева, Т. (2023). Вигуківі фразеологізми періоду російсько-української війни в заголовках масмедійних видань. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Філологія*, 1(27), 100–107.

REFERENCE

- Albota, S. M. (2023). Verbalizatsiya kontseptu viyna z vykorystannyam frazeolohizmiv. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya*, 64, 10–13.
- Hlukhovtseva, I. YA. (2018). Dynamichni protsesy u frazeolohiyi ukrayinskoyi movy. *Filolohichnyy chasopys*, 1(11), 13–20.
- Hrytsenko, S. (2022). Movni innovatsiyi rosiysko-ukrayinskoyi viyny 2022 roku. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 2(32), 9–13.
- Dobrolozha, H. (2015). Vyhukovi frazeolohizmy yak vidobrazhennya svitobachennya ta etnosvidomosti ukrayintsya (na materialy dialektnoyi frazeolohiyi Serednoho Polissya). *Volyn-Zhytomyrshchyna: istoryko-filolohichnyy zbirnyk z rehionalnykh problem*, 26, 152–158.
- Yermolenko, S. Ya. (2001). Suchasni problemi doslidzhennya literaturnoyi movi. *Aktualni problemi ukrayinskoyi lingvistiki: teoriya i praktika*, IV, 3–12.
- Zhajvoronok, V. V. (1999). Leksichna pidsistema movi i znachennya movnih odinic. *Movoznavstvo*, 6, 32–46.
- Ivasyshyna, T., Komarova, O. (2023). Frazeolohizmy yak reprezententy voyennoho dyskursu. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoyi akademiyi upravlinnya personalom. Filolohiya*, 1(6), 30–35.
- Ivchenko, A. O. (1999). *Ukrayinska frazeologiya: onomasiologiya, areali, etimologiya*. FOLIO.
- Pashynska, L. M. (2025). *Frazeologichni procesi v suchasniy ukrayinskij movi*. Vid. centr KNLU.
- Pashynska, L. M., Shkola, H. M. (2023a). Ekspresyvnist zasobiv movnoyi vyraznosti tekstiv antolohiy pro rosiysko-ukrayinsku viynu. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriya Filolohiya: zbirnyk naukovykh prats. Vydavnychyy tsentr KNLU*, 26(1), 117–126.
- Pashynska L. M., Shkola H. M. (2023b). Leksyka voyennoho chasu v ukrayinskykh ZMI. *III Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiya “Mizhnarodna bezpeka u svitli suchasnykh hlobalnykh vyklykiv: yednist, pidtrymka, peremoha”*, 323–326.
- Pashynska L. M., Shkola H. M. (2023c). Linhvostylistychni zasoby vidobrazhennya voyennykh realiy u mediadyskursi. *Zbirnyk materialiv IX-yi Mizhnarodnoyi naukovoї konferentsiyi “Stratehiyi mizhkulturnoyi komunikatsiyi v movniy osviti suchasnykh universytetiv”*, 122–123.

- Styshov, O. A. (2015). Neofrazemy v suspilno-politychnomu dyskursi ukrayinskykh masmedia. *Filolohichni studiyi: zbirnyk naukovykh prats*, 4, 19–23.
- Taranenko, O. O. (2002). Kolokvializaciya, substandartizaciya ta vulgarizaciya yak harakterni yavisha stilistiki suchasnoyi ukrayinskoyi movi (z kincy 1980-h rr.). *Movoznavstvo*, 4–5, 33–39.
- Khoma, I. (2023). Frazeolohiya rosiysko-ukrayinskoyi viyny: leksykohrafichnyy aspekt. *Movnyy prostir suchasnoho svitu*, 222–226.
- Tsymbal, I. V., Onishchuk, S. V. (2024). Frazeolohizmy yak verbalizator kontseptu viyna u frantsuzkomu mediadyskursi. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya*, 67, 125–128.
- Uzhchenko, V. D., & Uzhchenko, D. V. (2007). *Frazeologiya suchasnoyi ukrayinskoyi movi*. Znannya.
- Shevchenko, L. I., Dergach, D. V., & Sizonov, D. Yu. (2014). *Medialingvistika: slovník terminiv i ponyat*. Vidavnicho-poligrafichnij centr “Kiyivskij universitet”.
- Yakovleva, T. (2023). Vyhukovi frazeolohizmy periodu rosiysko-ukrayinskoyi viyny v zaholovkakh masmediynykh vydan. *Visnyk Odeskogo nacionalnogo universitetu imeni I. I. Mechnikova. Filolohiya*, 1(27), 100–107.

Дата надходження до редакції 13.02.2025

Ухвалено до друку 30.06.2025

Відомості про авторів

Пашинська Людмила Михайлівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: ludmila_7171@ukr.net		Коло наукових інтересів: українська лексика, фразеологія, неофраземіка, мова медіа, культура української мови
Школа Галина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: shkolagal8@gmail.com		Коло наукових інтересів: лінгвокультурологія, лексикологія та фразеологія сучасної української мови, культура української мови, лінгвістика тексту

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)